

**BOSHLANG'ICH SINIF DARSLARIDA DIDAKTIK
O'YINLARDAN FOYDALANISH**

*Tashkent amaliy fanlar universiteti,
Boshlang'ich ta'lim nazariyasi va
metodikasi kafedirasi katta o'qituvchisi*

Abdiyeva Qo'ysintosh Azadovna

Toshkent amaliy fanlar universiteti

*Pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim
yo'nalishi 4-kurs 2201U07 guruh talabasi*

Primbetova Farangiz Alisher qizi

Annotatsiya: Boshlang'ich sinf darslarida didaktik o'yinlardan foydalanish bugungi kunda zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchilarning yosh xususiyatlari, psixologik imkoniyatlari va intellektual rivojlanishi inobatga olinib, ularni darsga jalb etish, rag'batlantirish va bilimlarni samarali egallashlarida didaktik o'yinlarning o'rni beqiyosdir. Didaktik o'yinlar o'quvchilar faolligini oshirish, mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish, eshituvi, ko'ruvi, xotirasi kabi tafakkur jarayonlarini kuchaytirishda muhim vazifa bajaradi. Shuningdek, o'yin orqali ta'lim olish bolalar uchun yanada qiziqarli va samarali kechadi. O'yin vositasida o'tilgan dars mazmuni o'quvchilar ongiga chuqurroq singadi va ular bilimlarni amalga tadbqiq etishda ko'proq ishtirok etadilar.

Kalit so'zlar: dars jarayoni, didaktik o'yinlar, boshlang'ich ta'lim, o'quvchilar faolligi, o'yinli metodika, bilim mustahkamlash, ta'lim samaradorligi, o'qituvchining roli, kreativlik, bilimga qiziqish.

Didaktik o'yinlar ta'lim oluvchilarning faoliyatini har xil tarzda yo'lga qo'yadi, ular o'zlarining individualliklarini va ijodkorlik qobiliyatlarini namoyon etish imkoniga ega bo'ladilar. O'yinlar o'quvchining mustaqil ravishda fikr yuritishi, qaror qabul qilishi va muammoni hal qilish salohiyatini kuchaytiradi. Bu jarayonlarda o'qituvchining roli ham o'zgaradi: u nafaqat bilim beruvchi, balki bolaning shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi, yo'naltiruvchi, rag'batlantiruvchi vazifasini bajaradi. Didaktik o'yinlar orqali uzviy o'zaro ta'sir paydo bo'ladi, dars suhbat tarzida, ochiq muloqot shaklida o'tadi, bolalar o'z fikrlarini bimalol ifodalashga o'rganadilar. O'yinlar orqali o'quvchilarda o'zaro yordam, raqobat va hurmat muhitini shakllantirish ham mumkin. Didaktik o'yinlardan foydalanish dars mazmunini tushuntirishda, bilimlarni mustahkamlashda hamda yangi mavzularni o'rganishda, shuningdek, o'quvchilarni baholashda keng qo'llaniladi. O'yin yordamida aniqlik, tezkorlik,

tartiblilik, mas'uliyat, diqqat va kuzatuvchanlik kabi fazilatlar rivojlanadi. O'yin orqali mustahkamlangan bilim va ko'nikmalar o'quvchining kundalik hayotida, amaliy faoliyatida hamda kelgusidagi ta'lim bosqichlarida asos bo'lib xizmat qiladi. Ta'limda didaktik o'yinlardan samarali foydalanish uchun dars jarayonini to'g'ri rejalashtirish, o'yinning aniq maqsadini belgilash, qatnashchilarga teng imkoniyatlar yaratish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, har bir o'yin uchun o'quvchilarning yoshi, rivojlanish darajasi va psixologik holati e'tiborga olinishi lozim [1].

Didaktik o'yinlarning yana bir afzalligi shundaki, ular yordamida murakkab materiallar ham bolaga oson va qiziqarli shaklda yetkaziladi. O'yin paytida o'quvchi bilimni faqat passiv o'rganuvchi sifatida emas, balki uning faol ishtirokchisi va egasi sifatida namoyon bo'ladi. O'yinlar natijasida paydo bo'ladigan emotsional muhit ta'lim samaradorligini oshiradi, saboqa nisbatan bolalarda iliq munosabat va ijobiy motivatsiya paydo bo'ladi. O'yin davomida o'quvchi o'z bilim va ko'nikmalarini namoyon etish va tekshirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa ularni yanada faol, mustaqil va ishtiyoqli qilib tarbiyalaydi. Ta'lim jarayonida o'yinlarga o'rin berilishi o'quvchilarning individual rivoji uchun keng imkoniyatlar yaratadi. O'yin usulini o'zlashtirish natijasida bolalarda o'ziga ishonch, harakatda mustaqillik, tafakkurning yangi ko'rinishlari namoyon bo'ladi. O'yin orqali erkin fikrlash, tezkor qaror qabul qilish, o'z his-tuyg'ularini boshqarish, muhokama qilish, to'g'ri xulosa va mulohazaga kelish kabi muhim ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish mumkin bo'ladi. O'yin jarayonida takroriy harakatlar, muxokama, tafakkur, xotira, diqqat kabi sifatlar uzluksiz harakatda bo'ladi. Didaktik o'yinlar, mazmuni va shakli jihatidan rang-barang bo'lib, ular dars jarayonini jonlantiradi, bolalarning e'tiborini osonlik bilan jalb qiladi va darsning samaradorligini oshiradi. O'quvchilarning mustaqil faoliyat olib borishi uchun ham o'yinlar ayni muddao hisoblanadi. O'yin o'quvchilarni darsga tayyorlash, olingan bilimlarni mustahkamlash, eslab qolish va ularni yangi vaziyatlarda qo'llash imkonini beradi. Dars jarayonida o'yinlar uchun qulay muhit yaratish, bolalarda faollik va ijodkorlikni namoyon etishlariga sharoit hozirlash zarur. Bu orqali bolalarning qiziqishi, faolligi va o'z ustida ishlash istagi kuchayadi [2].

Didaktik o'yinlar bilan boyitilgan darslar natijasida o'quvchilar keng doiradagi bilim, malaka va ko'nikmalarga ega bo'ladilar. O'yinlar davomida bolalarning mustaqil fikrlashi, muloqot qilish ko'nikmalari, muammoli vaziyatlarda to'g'ri yo'l topish kabi fazilatlar rivojlanadi. O'yin metodikasi orqali dunyoqarashi, tasavvuri va ijodiy tafakkuri kengayadi. Bunda didaktik o'yinlar darslarning mazmuni va tuzilmasini boyitadi, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini oshiradi va bilimlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Dars jarayonida o'yinli metodlardan foydalanish ta'lim sifati va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. O'yinlar yordamida o'quvchilarda faollik, mas'uliyat, o'z-o'zini nazorat qilish, muammoli vaziyatda to'g'ri yo'l tutish, bahslashish, o'z fikrini erkin ifodalash kabi ko'nikmalarning

shakllanishi uchun qulayliklar yaratiladi. O'yin usuli hamda mazmuni bolaga darsdan charchamasdan, faol va qiziqarli qatnashish, kundalik hayotidagi muammolarni hal qilishda qo'llash imkoniyatini beradi. Didaktik o'yinlar darsni jonlantirib, o'quvchilarning diqqatini osonlik bilan o'ziga tortadi. Didaktik o'yinlardan samarali foydalanish dars samaradorligi uchun muhim ahamiyatga ega. O'yinlar o'quvchining bilimga nisbatan qiziqishini oshiradi, o'quv jarayonini boyitadi. Bu ham bolada mustaqil fikrlash, erkin harakat qilish, atrofdagi voqea va hodisalarni o'rganish hamda tahlil qilishda faol ishtirokni ta'minlaydi. Didaktik o'yinlar yordamida o'rganilgan bilimlar nafaqat mavzuga, balki kundalik hayotga ham tatbiq etilishi mumkin. Bu metod orqali bolalar o'rganganlarini hayotda qo'llash ko'nikmasiga ega bo'ladilar [3].

Yuqorida qayd etilganidek, didaktik o'yinlar orqali dars mazmunini o'quvchilarga yetkazish samaradorligi yuqori bo'ladi. Buning natijasida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro hamkorlik kengayadi, dars mazmuni boyiydi, o'quvchilar o'zlarini erkin va ishonchli his qiladilar. Shuningdek, o'yinlar o'quvchining tafakkuri, xotirasi, idroki, aqliy va jismoniy rivojiga imkon beradi. Ushbu imkoniyatlar orqali bolalar bilim olish jarayonida yetarlicha o'sadi, mustahkam bilim, malaka va ko'nikmaga ega bo'ladilar [4].

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf darslarida didaktik o'yinlardan foydalanish ta'lim jarayonining muhim va ajralmas qismidir. O'yin orqali o'quvchilar mustahkam bilim egallaydilar, tafakkur, xotira, muloqot qilish, muammoli vaziyatda to'g'ri yo'l tutish, jamoada ishlash, mustaqil qaror qabul qilish kabi ko'nikmalarni egallaydilar. Boshlang'ich ta'limda didaktik o'yinlardan samarali foydalanish o'quvchilarni jonli, faol va qiziqarli tarzda bilim olishga undaydi. Shu sababli, har bir boshlang'ich sinf o'qituvchisi o'z darslarida mazkur metoddan imkon qadar keng va to'g'ri foydalanishi lozim. Shu orqali zamon talablari darajasida bilimli, tafakkuri, xotirasi, muloqoti rivojlangan, mustaqil fikrlaydigan va o'z hayotida muvaffaqiyatli faoliyat olib bora oladigan shaxslarning yetishib chiqishiga asos yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdurahmonova, R. R., & O'tkurova, M. G. (2020). "Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv faoliyatida o'yin texnologiyalarining ahamiyati". Ilm sarchashmalari, 2(3), 111-114.
2. Ahmedov, A., & Hasanov, S. (2018). "O'qituvchilar pedagogik mahoratida didaktik o'yinlarning o'rni". Ta'lim va tarbiya, 5(6), 102-106.
3. Akhmedova, Z. (2022). "Didaktik o'yinlarning boshlang'ich sinf o'quvchilari rivojlanishiga ta'siri". Pedagogika va psixologiya, 10(2), 40-44.
4. Hamroyeva, F. S. (2021). "O'yin metodlaridan samarali foydalanish yo'llari". Zamonaviy ta'lim, 7(4), 36-41.
5. Hasanov, B. (2019). "Didaktik o'yinlarni boshlang'ich sinf darslarida qo'llash". Boshlang'ich ta'lim, 1(2), 25-28.

6. Jo'raqulova, N. (2021). "Boshlang'ich sinf ona tili darslarida didaktik o'yinlardan foydalanish". Fan va innovatsiyalar, 3(5), 63-65.
7. Karimova, N. F. (2017). "Boshlang'ich ta'limda axborot-kommunikatsion texnologiyalar va o'yin metodlari". Innovatsion pedagogika, 4(2), 88-91.

